

**Mahmud Darwix fiċ-Ċentru tad-Drama;
Teatru tar-Reżistenza u Storja ta' Mhabba Mhux Iddikjarata.**

Minn: Walid Nabhan

*Ja art hadra. Tuffieha, inhobbok hadra
Titmenweg fust l-ilma u d-dija
Hadra. Lejlek ahdar. Sebhek ahdar.
Iżragħni bil-hniena ta' idejn 'l ommjiet, iżragħni go qabda arja
Iżragħni.
Jiena żerriegħa minn tiegħek il-hadra*

Dan hu Darwix. B'idejh it-tnejn; waħda dejjem tikteb il-bniedem, u l-oħra b'dawl qatt ma ried jitbaxxa mindu xxqqaq il-qamar tal-Palestina fl-1948, u żvina demm u ġuħ, turufnament, revoluzzjoni, reżistenza, mħabba ... u poeżija.

Jekk tressaq vokali lejn oħra tisma' l-ħoss tax-xita, jekk tħokk ittra ma' oħra titwieled stilla, u jekk trikkeb konsonanti fuq oħra, tara isem il-Palestina pengut f'għajnejn l-istudenti tad-drama li laqqawna nhar l-Erbgħa s-17 ta' Diċembru, taħt is-saqaf taċ-Ċentru tad-Drama fil-Blata l-Bajda biex magħhom, nagħtu tislja lill-poeta Mahmud Darwix li ħalliena fid-9 ta' Awwissu 2008, wara li ċediet qalbu taħt l-insistenza kontinwa tal-mewt bla sabar.

It-tifkira lill-poeta kbir giet interpretata minn għadd ta' studenti tat-tieni sena tad-drama taħt id-direzzjoni ta' Lino Farrugia, li mpjega t-talent kbir tal-

awturi zgħaża tiegħu, biex iwasslilna prezentazzjoni remarkabbli, tgħaqqad bejn in-narittiva dekkumentarja bbażata fuq fatti u eventi reali, u dik literarja mittieħda minn siltijiet poetiċi ta' zminijiet u stazzjonijiet differenti mill-hajja tal-poeta li nesa lilu nnifsu, fust il-ġlieda harxa, u t-tfittxija kontinwa għall-identità misruqa;

*Ma għarfunix
fid-dellijiet li jixorbuli lewni
f'dal-Passaport.
Għalibom, ġerħti kienet wirja
għal turist li jhobb jigma' r-
ritratti, ...
Ismi u l-identità tiegħi
nehbewhomli?
Fuq hamrija li tmajt jiena b'idejja?*

Izda bl-interventi dekkumentarji u noti miktuba minn Mario Azzopardi, id-direttur tač-Ċintru tad-Drama, tinstema' l-għajta rrabjata din id-darba, bil-vuċijiet tal-awturi u l-awtrici biex tfakkar lid-dinja bl-identità ta' dan il-poplu ferut;

*Ikteb!
Jien Għarbi
U nnumru tal-karta tal-identita huwa
hamsin elf.
Għandi tmint itfal
U d-disa wieħed ġej dan is-sajf
Ikteb!
Jien Għarbi
Xaġbri kulur il-faham
U l-għajnejn kannella
U fuq rasi kofijja*

*Ikteb
F'ras l-enwel pagna minn fuq
Jiena ma nobgħodx lin-nies
U ma nisraq lil-badd
Izda jekk jaqbadni l-ġuħ
Niekol laham il-qattiel tiegħi
Oqogħdu attenti mill-ġuħ tiegħi
Oqogħdu attenti mir-rabja tiegħi*

Tkompli l-ilhna għolja bil-karba tal-poeta tinbaħ f'wiċċ l-okkupanti li ċaħduh minn artu u ħadulu l-ħobża ta' kuljum;

*Intom li għaddejjin minn qalb il-keġmiet għaddejjja
Kaxkru isimkom u itilqu
Igbdu s-sieghat tagħkom miż-żminijietna u itilqu
Isirqu kemm tridu mill-ikbal tal-baħar, u mir-ramel tal-memorja
Hudu kemm tridu ritratti biex issiru tafu li intom qatt ma se tafu
Kif ġebli minn artna tibni s-saqaf tas-sema, ...*

*Oborġu minn pajjiżna
Oborġu minn artna
Mill-hamrija tagħna
Minn xtutna
Oborġu minn qamhna
Minn melhna
Mill-ferita tagħna
minn kull haġa
U oborġu,
Mill-vokabularji tal-memorja*

Bill-mewt tal-poeta Maħmud Darwix, tilfet l-Palestina ħafna, tilfet il-lingwa u r-rima tagħha, tilfu l-għasafar u l-farfetti, u ż-żahar tal-lewż, tilef il-qamħ, is-sħab u x-xita, iżda l-akbar tellief bla dubju, hija l-mewt innifisha.

Noħroġ mit-teatru konvint għall-aħħar, li l-mewt bla dubju tinstab iddispjaċuta ħafna, u li min ma ħabbx il-poeżija f'dik is-serata, ma ha jhobbha qatt.

Ta' min ifakkar li din ma kinitx l-ewwel darba li l-karba Palestinjana nstemgħet qawwija tgħajjat minn ġo ċ-Ċentru tad-Drama f'Malta, min isegwi lill-attivattijiet ta' din l-istituzjoni kulturali importanti, jinduna li hemm storja ta' mħabba kbira bejn il-palk ta' dan iċ-Ċentru, u l-poeżija ta' Darwix, jew forsi l-istorja ta' mħabba mhux iddikjarata hija bejn iċ-Ċentru, u l-Palestina.

L-interpreti:

Baldacchino Rowna	Balzan Matthew
Cassar David	Cassar Maria
Ellul Sarah	Farrugia Charlene
Fiorini Lorna	Tanti Gregoraci Lara
Tanti Gregoraci Maria Elena	Xuereb Archer Adrian

Traduzzjoni mill-Għarbi, l-Ingliš u l-Franċiż:

Antoine Cassar, Fadi Joudah, John Berger, Tania Tamari Nasir u Walid Nabhan

Noti dwar il-poeżija ta' Darwix: Mario Azzopardi

Direzzjoni: Lino Farrugia

